

KERESZTSÉG

A JOGBAN ELŐÍRTAK SZERINT

1. A KERESZTSÉG FOGALMA

A keresztség az a szentség, mely által az emberek megszabadulnak a bűnöktől, Isten gyermekeivé születnek újjá, és eltörölhetetlen jeggyel Krisztushoz hasonlóvá válva az egyház tagjai lesznek.

Érvényesen csakis valódi vízzel való lemosás és megfelelő formájú szavak útján lehet kiszolgáltatni.

A keresztség a szentségek ajtaja, mely tényleges alakjában vagy legalább vágy formájában szükséges az üdvösségre; általa az emberek megszabadulnak a bűnöktől, Isten gyermekeivé születnek újjá, és eltörölhetetlen jeggyel Krisztushoz hasonlóvá válva az egyház tagjai lesznek. Érvényesen csakis valódi vízzel való lemosás és megfelelő formájú szavak útján lehet kiszolgáltatni.¹

A keresztség a szentségek ajtaja, vagyis aki nincs megkeresztelve, a többi szentséget sem veheti fel érvényesen. Tényleges alakjában, vízkeresztség vagy legalább vágy formájában a keresztség szükséges az üdvösségre

2. FELKÉSZÍTÉS A KERESZTSÉGRE

Gyermekkeresztelés esetén a szülőket és a keresztszülőket kell oktatásban részesíteni a keresztség jelentéséről és a vele járó kötelezettségekről. Erről az oktatásról a plébánosnak kell gondoskodnia személyesen vagy mások útján.

A keresztség kiszolgáltatását kellőképpen elő kell készíteni; tehát:

A megkeresztelendő gyermek szüleit és azokat, akik a keresztszülői feladatot fogják magukra vállalni, megfelelően meg kell tanítani ennek a szentségnek a jelentésére és a vele járó kötelezettségekre; a plébános személyesen vagy más útján gondoskodik arról, hogy a szülőket -- több családot is összegyűjtve, és ahol lehet, meg is látogatva őket -- lelkipásztori buzdításokkal, sőt közös imádsággal is kellően felkészítsék.²

3. A KERESZTNÉV

A Kódex (Egyházi Törvénykönyv; a hivatkozásokban: CIC) a keresztnévről csupán annyit ír elő, hogy az a keresztnév érülettel ne ellenkezzen. Gyermek keresztelése esetén a név megválasztására a szülőknél s őket segítve a keresztszülőknél és a plébánosnál kell, hogy gondja legyen.

A felnőtt keresztelendő maga dönthet keresztnévéről. Lehetőleg szent nevét kell választani, aki a keresztelendőnek védője és példaképe lehet

¹ CIC 849. k.

² CIC 851. k.

4. A KERESZTSÉG FELVEVŐJE

A keresztség felvételére alkalmasak mindazok, de csak azok az emberek, akik még nincsenek megkeresztelve³.

Gyermekeknél két korosztályt különböztetünk meg:

- az 1- 3 éves korig; vagyis csecsemőkorban a keresztelés alkalmával a gyermektől semmiféle követelményt nem állíthatunk fel.
- a 3-tól 6 éves korú gyermek a másik korosztály, tőlük azonban már kérjük azokat az imádságokat, amelyre a szülő oktatja gyermekét. Tehát a szülőt kérjük, hogy tanítsa meg rövid, kis imákra a gyermeket, mielőtt a keresztség szentségét kiszolgáltatnánk. Ezzel mutassa meg, hogy vallásos nevelésben akarja részesíteni. Vagy ha lehetősége van, járassa katolikus óvodai hittanra.⁴
 - Ezen felül megkövetelendő:
 - Hitoktatásra rendszeresen járjon.
 - Szentmiséken vasárnaponként és parancsolt ünnepeken részt vegyen
 - Lehetőleg első gyónás vagy első áldozás előtt történjék a keresztelés. (Pl.Húsvét vigiliáján)

A katolikus szülőknek gondoskodniuk kell arról, hogy gyermekeik már a születés utáni első hetekben elnyerjék a keresztséget. Ennek érdekében lehetőleg már a születés előtt, vagy legalább utána mihamarabb a plébánoshoz kell fordulniuk, hogy kérjék gyermekük számára a keresztséget, s erre kellő felkészítést kaphassanak.

Életveszély esetét kivéve akár katolikus, akár nem katolikus szülők gyermekének megengedett megkereszteléséhez szükséges, hogy:

- 1) a szülők (édesapa, édesanya) vagy gyámok egyike beleegyezék, *vállalásukat egy nyilatkozat aláírásával erősítsék meg⁵*;
- 2) megalapozott remény legyen a katolikus vallásban való nevelésre. Ha ez utóbbi feltétel hiányzik, a keresztséget a részleges jog előírásai szerint a feltétel teljesüléséig el kell halasztani, de a szülőkkel közölni kell ennek okát (868. k. 1. §). A Magyar Katolikus Püspöki Kar rendelkezése különösebb részletezés nélkül csak azt jelenti ki, hogy „egy bizonyos ideig el lehet halasztani annak a kisdednek a megkeresztelését, akinek egyik szülője sem kész a hitvallásra és annak vállalására, hogy őt katolikus keresztény módon neveli vagy nevelteti”.
- 3) Még ha a szülők közül egyik sem katolikus vagy egyik sem hívő is, a gyermeket azonnal meg kell keresztelni, ha az egyik szülő kérésén túl elegendő bizonyosság van a gyermek katolikus nevelésére. A Hittani Kongregáció utasítása szerint ilyenkor is elegendő a haladéktalan kereszteléshez, pl. a gyermek gondját komolyan vállaló keresztszülő választása.⁶

A szentségeket nem szabad megtagadni azoktól, akik megfelelően kérik őket, kellően fel vannak készítve rájuk és jogilag nincsenek eltiltva tőlük. A kérés megfelelőségének kritériumai a felkészültség követelményei és az eltiltás esetei nem a szentség kiszolgáltatójának pusztá megítélésétől függenek, hanem a jogban nyernek meghatározást.

³ CIC 864. k.

⁴ Kalocsa- Kecskeméti Főegyházmegye körlevele: Feltételek a keresztség szentségének kiszolgáltatásával kapcsolatban

⁵ lsd, mint 4. pont.

⁶ SC Fid, Instr., Pastoralis actio, 1980. X. 20, nr. 30: AAS 72, 1980, 1153

A szent szolgálatot teljesítők nem tagadhatják meg a szentségeket azoktól, akik megfelelően kérik őket, kellőképpen felkészültek rájuk, és jogilag nincsenek eltöltve felvételüktől.

A lelkipásztorok és a többi krisztushívők egyházi feladatuknak megfelelően kötelesek gondoskodni arról, hogy azokat, akik a szentségeket kérik, az evangélium kellő hirdetésével és hitoktatással készítsék fel azok felvételére, az illetékes hatóságtól kiadott szabályok figyelembevételével.⁷

5. A KERESZTSZÜLŐK

a. A keresztszülők tiszttsége és szükségessége

A keresztelendőnek, hacsak lehet, keresztszülőt kell kapnia. Ennek feladata, hogy a felnőtt keresztelendőnek a keresztyén beavatásban segítségre legyen, a gyermeket pedig - a szülőkhöz társulva - a keresztségre bemutassa és azon legyen, hogy a megkeresztelt keresztyén életet éljen (872. k.). Mivel a gyermek nevelésének kötelessége és joga elsősorban a szülőket illeti, a keresztszülők szerepe a szülők mellett kiegészítő jellegű.

b. A keresztszülők száma

Nemétől függetlenül a keresztelendőnek lehet egy keresztapja vagy egy keresztanyja vagy egy keresztapja és egy keresztanyja (873. k.). Ezzel az előírással szemben ősi idők óta Európában létezett és helyenként még ma is előfordul az a népszokás, hogy kettőnél több keresztszülőt alkalmaznak. Anyakönyvezni azonban a mai jog szerint legfeljebb két keresztszülőt lehet. Ha csupán egy keresztszülő van, ennek nem szükséges a keresztelendővel azonos neműnek lennie.

c. A keresztszülőség feltételei

A megkeresztelt és keresztszülője között már nincs házassági akadály. Így érthető, hogy a CIC nem különbözteti meg a keresztszülőség érvényességi és megengedettségi feltételeit. Csúpan azt szögezi le, hogy a keresztszülői tiszttségre bocsátáshoz szükséges, hogy:

- az illetőt maga a keresztelendő vagy ennek szülei, illetve gondviselői vagy ezek hiányában a plébános vagy a kiszolgáltató jelölje ki;
- alkalmas legyen (értelem használata stb.);
- szándékozzék ezt a tiszttséget viselni;
- tizenhatodik életévét betöltött személy legyen (bár a megyéspüspök meghatározhat más kort is, sőt megfelelő okból a plébános vagy a kiszolgáltató kivételt is tehet);
- katolikus, megbérmált és előáldozást már végzett, hitéhez és a keresztszülői tiszttséghoz méltó életet élő ember legyen;
- ne kösse kiszabott vagy -önmagától beálló büntetés esetén -kinyilvánított egyházi büntetés;
- ne legyen a keresztelendő apja vagy anyja (847. k. 1. §).

⁷ CIC 843. k. 1.-2.§

Aki ezeknek a feltételeknek nem felel meg, azt -- amennyiben nincs keresztszülő jelen -- tanúként lehet alkalmazni (875. k.).

A nem katolikus keresztény -- egy másnemű katolikus keresztszülő mellett -- mint a keresztség sajátos értelemben vett tanúja szerepelhet (vö. 874. k. 2. §).

„A CIC 874. k. 2. § szerinti keresztelési tanú nem csupán a keresztség kiszolgáltatását tanúsítja. A megkeresztelt számára tanúságot tesz a Szentháromságos Istenbe és Jézus Krisztusba, mint Istenbe Úrba és az Isten és az ember közötti egyetlen közvetítőbe vetett hitről. Ezért a keresztelési tanú feladata, éppúgy mint a keresztszülőé, hogy a felnövekvő megkereszteltet a szülőkkel együtt hozzásegítse az emberi és keresztény életre való neveléshez különösen a keresztény hit tudatos megélésével.

A katolikus keresztszülő ezen túlmenően a katolikus egyház hitközösségét képviseli... és a megkeresztelt szüleivel együtt gondoskodik a katolikus hitben való nevelésről" (ÖAKR 36, 1986, 98). A Szentszék a CIC után a liturgikus könyv bevezetőjének szövegét úgy módosította, hogy „a katolikus közösséghez nem tartozó megkeresztelt" nem keresztszülő, hanem csak keresztény tanú lehet (SC SacCult, Variationes, 1983. IX. 12: Notitiae 20, 1983, 546).

6. A KERESZTSÉG BIZONYÍTÁSA ÉS ANYAKÖNYVEZÉSE

a. A keresztség bizonyítása

1612 Ha a keresztelés keresztszülő jelenlétében történik, a keresztszülő képes tanúsítani a szentség felvételét. Ha a keresztszülő nincs jelen, a kiszolgáltatónak gondoskodnia kell arról, hogy legalább tanúja legyen a keresztelésnek (875. k.). Tanúskodásra mindazok képesek, akik a történeteket érzékelné és felfogni tudják, s tapasztalatukról bizonyágot is tudnak tenni (vö. pl. 1550. k.). A keresztség bizonyításához, ha ez senkinek hátrányt nem okoz (tehát nem olyankor, ha pl. a házasság érvényessége függ tőle a valláskülönbség akadálya vagy formahiány miatt), egyetlen kifogástalan tanú nyilatkozata vagy a felnőtt korában keresztelt személy esküje elegendő (876. k.). Legtöbbször azonban a keresztelés bizonyítása az anyakönyv segítségével történik.

b. A keresztség anyakönyvezése

1613 A keresztelést annak a plébánosnak kell anyakönyveznie, akinek a területén a szentséget kiszolgáltatták. A kereszteltet anyakönyvébe (vö. 535. k. 1. §) be kell jegyezni: 1) a keresztelt nevé; 2) a kiszolgáltató nevé; 3) a szülőket; 4) a keresztszülőket vagy a tanúkat; 5) a kiszolgáltatás helyét és napját; 6) a születés helyét és napját (877. k. 1. §). Ha férjnél nem lévő anyától született gyermeket keresztelnek, az anya nevé csak akkor kell beírni, ha anyasága nyilvánosan igazolt, vagy ha írásban vagy két tanú előtt önként kéri. Az apa nevé ilyen esetben csak akkor kell feltüntetni, ha azt közokirat (pl. anyakönyvi kivonat) vagy a plébános és két tanú előtt tett saját nyilatkozata igazolja (877. k. 2. §). Fogadott gyermek keresztelésekor az örökbefogadók nevé be kell jegyezni. A természetes szülők nevé csak

akkor kötelező beírni, ha ez az illető területen a világi anyakönyvben is szerepel (877. k. 3. §). A hazánkban érvényes anyakönyvezési szabályok szerint az örökbefogadó szülők adatait a szülők rovatába kell beírni. A feljegyzések rovatába kerül az örökbefogadás ténye, valamint ha a természetes szülők adatai ismertek, az ő adataik is, ha ismeretlenek, akkor ez a tény (Egységes Katolikus Anyakönyvezési Szabályzat, Bp. 1988, 31, 28. § [2]; ez a szabályzat részletekbe menően intézkedik a keresztelési anyakönyvezés összes egyéb problémáival kapcsolatban is, vö. 535. k.).

1614 Ha a plébános nem volt jelen a kereszteléskor, a keresztség kiszolgáltatója (szükségkeresztségkor is) köteles értesíteni a keresztelés megtörténtéről annak a plébániának a plébánosát, amelynek területén a szentséget kiszolgáltatták, hogy a plébános az anyakönyvezést elvégezhesse (878. k., vö. 877. k. 1. §).

1615 A hazai részleges jog szerint ha a gyermeket nem a szülők lakhelye szerinti plébánián keresztelték, a keresztelési hely plébánosa köteles a keresztelés anyakönyvezése után a keresztelésről harminc napon belül értesíteni a szülők lakhelye szerint illetékes plébánost, aki a keresztelés tényét köteles feltüntetni a saját anyakönyvében, de folyószám nélkül, jelezve hogy hol végezték a keresztelést. Az ilyen folyószám nélküli bejegyzésről anyakönyvi kivonatot vagy keresztelési igazolást kiadni szigorúan tilos (Egységes Katolikus Anyakönyvezési Szabályzat, Bp. 1988, 21, 15. § [3]).